

Voorwoord

Voor u ligt het derde nummer van ArchiDoc News, de nieuwsbrief van de Archief- en documentatiedienst van de DG Oorlogsslachtoffers. Op onze vorige uitgaven mochten we al heel wat positieve reacties ontvangen. Samen met de vernieuwde website kunnen we ons daarmee voorstellen aan een breder publiek.

Ook deze keer belichten we een stukje van ons archief, en bespreken we één van de figuren die mee het uitzicht van onze dienst bepaalden. Daarnaast vindt u een lijst met de recentste aanwinsten van onze bibliotheek, een verslagje van het bezoek aan het Carcob, en een korte toelichting bij onze samenwerking met het Joods Museum van België. Verder is er nog aandacht voor het project over de verwerking van onze individuele documentatiedossiers.

Het ArchiDoc-team

Informaticaproject: de persoonlijke DDO-dossiers

Een korte voorstelling van de bron

De persoonlijke dossiers en de documentatie

De Dienst Archief en Documentatie beheert ongeveer 600.000 persoonlijke DDO-dossiers¹. Het zijn dossiers op naam die administratieve documenten (briefwisseling, attesten, vermoedelijk overlijden,...) en historische stukken bevatten. Daarin vindt men ook door onze administratie ingevulde inlichtingsformulieren, die verwijzen naar een document van de algemene documentatie (vb.: indien een slachtoffer in een gevangenisregister opgenomen is, zal het inlichtingsformulier A, dat in het persoonlijk DDO-dossier zit, dit vermelden met verwijzing naar het bedoelde document).

Deze dossiers hebben hoofdzakelijk betrekking op Belgische burgerlijke slachtoffers of slachtoffers die op het ogenblik van het conflict in België leefden. Ze bevatten bijvoorbeeld documenten over de verplichte tewerkstelling, de arrestatie, de opsluiting, de deportatie, de vonnissen uitgesproken door de Duitse rechtbanken, het overlijden en het repatriëren van de slachtoffers.

De DDO-dossiers werden hoofdzakelijk voor administratieve doeleinden aangelegd. De documenten die ze bevatten dienden onder meer als bewijsstukken voor het bekomen van de statuten van nationale erkentelijkheid en/of de invaliditeitspensioenen. Tegenwoordig worden deze dossiers vooral gebruikt door historici en onderzoekers geïnteresseerd in de Tweede Wereldoorlog, en door personen die opzoeken doen naar een familielid².

¹ DDO betekent Dienst Documentatie en Opzoeken. Het gaat om de oude benaming van de Dienst Archief en Documentatie.

² Voor de voorwaarden voor raadpleging van de persoonlijke DDO-dossiers, zie het punt over de raadplegingsvoorwaarden.

Het fonds bestaat uit drie verschillende reeksen:

- de dossiers die geklasseerd zijn met een dossiernummer van zes cijfers werden in de loop der jaren aangevuld, onder andere voor het samenstellen van de dossiers van de statuten van nationale erkentelijkheid, met alle documenten over een persoon (bijvoorbeeld: de overlijdensdossiers, de kaarten voor repatriëring SHAEF). Deze reeks telt ongeveer 390.000 dossiers en wordt regelmatig aangevuld.
- de alfabetisch geklasseerde dossiers: deze alfabetisch op familienaam geklasseerde dossiers bevatten enkele documenten, maar zijn niet volledig. Ze bevatten bijvoorbeeld geen beslissing van vermoedelijk overlijden.
- de documenten die niet in een dossier zitten en alfabetisch geklasseerd zijn, doorgaans "de doc" genoemd: deze documenten worden geleidelijk aan de persoonlijke DDO-dossiers toegevoegd om ze te vervolledigen of worden gebruikt voor het creëren van nieuwe dossiers.

Musnet: documentaire database

Musnet is een documentaire database die de dienst in 2004 bij de firma Infogenia heeft aangekocht. Ze bestaat uit vijf verschillende databases die met elkaar verbonden kunnen worden:

- de persoonlijke DDO-dossiers
- het fichebestand "materie"³
- de boeken
- de tijdschriften
- de thesaurus

Op het niveau van de persoonlijke DDO-dossiers worden enkel de identificatiegegevens (namen, voornamen, geboortedata, nummers, dossiers, enz.) ingevoerd.

³ Het fichebestand "materie" zal uitvoeriger beschreven worden in een volgend nummer van ArchiDoc News.

(Vervolg)

Het databaseproject

Het project voor het invoeren van de persoonlijke DDO-dossiers wordt in verschillende fasen uitgevoerd:

1. de rationalisering van de steekkaarten voor opzoekingen

Twee verschillende steekkaartenbestanden maken het mogelijk een DDO-dossier terug te vinden:

- het algemeen DDO-fichebestand
- het DDO-fichebestand input – output

Telkens een dossier uit het klassement wordt gehaald, ging de fiche van het algemeen DDO-fichebestand naar het DDO-fichebestand input – output, of werd een nieuwe fiche gecreëerd in het DDO-fichebestand input – output. Beide bestanden moeten dus samengevoegd worden aangezien een bepaalde fiche zich in beide bestanden kan bevinden, terwijl een andere voorkomt in slechts één van beide.

2. het invoeren van de gegevens

Zoals hierboven toegelicht werd, worden slechts die identificatiegegevens ingevoerd die het mogelijk maken het dossier terug te vinden.

3. het aanvullen van de persoonlijke DDO-dossiers

Eens de alfabetisch geklasseerde dossiers ingevoerd zijn, worden ze aangevuld met documenten uit verscheidende fondsen en/of fichebestanden:

- “de doc” die nog niet in een dossier is opgenomen
- de overlijdensdossiers met daarin onder andere de beslissing van vermoedelijk overlijden
- de kaarten voor repatriëring SHAEF
- de inventarisatiefiches die door de gezinnen na de oorlog werden opgemaakt
- de documenten Überweisungsschein (Duitse fiches opgesteld voor de personen in het kader van de vrijwillige of verplichte tewerkstelling)
- de paspoortaanvragen voor de personen in het kader van de vrijwillige of verplichte tewerkstelling

Eens het dossier aangevuld is, krijgt het een nummer en wordt het bij de numerieke dossiers geklasseerd.

4. het creëren van nieuwe dossiers

De documenten die zich in de documentatie bevinden en waarvoor geen alfabetisch dossier bestaat, worden in een dossier opgenomen en krijgen tevens een klassementsnummer.

Iedere fase van het project wordt door de projectbeheerder gecontroleerd en verbeterd.

Enkele cijfers

Sinds het opstarten van het project eind 2003:

- 107.394 dossiers in Musnet ingevoerd. De dossiers beginnend met de letters A en E werden volledig ingevoerd; de dossiers beginnend met de letters B en C werden al gedeeltelijk ingevoerd.
- 117.227 dossiers aangevuld en gecreëerd vanuit verschillende documentaire fondsen. Alle alfabetisch geklasseerde dossiers beginnend met letter A kregen een klassementsnummer.

⁴ Indien het teruggevonden dossier een alfabetisch geklasseerd dossier is of indien het dossier samengesteld moet worden op basis van de documentatie, wordt het bij een opzoekingsaanvraag aangevuld en krijgt het tevens een klassementsnummer.

Activiteiten

Bijzonder fonds: Archieven Buchenwald

In de archieven van de DG Oorlogsslachtoffers bevinden zich, onder de archiefcode R696 Tr255612/5-22, zeven mappen met een wel erg ongebruikelijke verzameling documenten. Het gaat om het persoonlijke archief – of minstens een deel daarvan – van Erwin Ding-Schuler, gedurende de oorlog SS-Sturmbannführer en dokter bij het ‘Hygiene-Institut der Waffen-SS’.

Te midden van de documenten die vooral de gevangenschap en tewerkstelling van de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog documenteren, is de aanwezigheid van een fonds in verband met Ding-Schuler des te opmerkelijker: hij was sinds 1938 één van de kampdokters van het concentratiekamp Buchenwald. Vanaf 1942 tot het einde van oorlog voerde hij er ook medische proeven uit. Experimentele vaccins tegen vlektyfus werden uitgetest op gevangenen, bijna duizend in totaal, soms met dodelijke afloop. Zijn assistent was Eugen Kogon, zelf een gevangene, die na de oorlog een belangrijk werk over het systeem van de concentratiekampen zou schrijven. Ding-Schuler werd nooit berecht. Na zijn gevangenneming pleegde hij op 11 augustus 1945 zelfmoord.

Detail van een plan van Harzungen, een buitenkommando van Buchenwald, gedateerd oktober 1944. De barakken voorzien voor gevangenen zijn aangegeven in groen, ziekenhuisbarakken in blauw. Linksonder de waterzuiveringsinstallatie zoals Ding-Schuler ze voorzag

Maar de interessantste stukken in het archief zijn niet de persoonlijke stukken. Al bieden zij een blik op de persoonlijke leefwereld van de man – onder meer de briefwisseling met zijn echtgenote bleef bewaard, wat van belang kan zijn voor de studie van bijvoorbeeld daderbiografieën – toch zijn andere stukken van groter belang. Zo zijn er onder meer het logboek dat zijn dienst bijhield in 1943, en zijn correspondentie met het Hygiene-Institut van de SS in Berlijn.

Volledig nieuw bleek de verzameling kaarten en plattegronden. Eén van de specialisaties van Ding-Schuler was het organiseren van de afwatering en sanering van de kampen. Gezien het gebrek aan hygiëne in de concentratiekampen, en het bestendige gevaar voor epidemieën was dit een niet onbelangrijke opdracht. Zo tekende hij voor een aantal ‘Aussenkommandos’, eigenlijk onderafdelingen van de eigenlijke concentratiekampen, de afwateringsinstallatie. De originele bouwtekeningen daarvan bevinden zich nog steeds in zijn persoonlijk archief. Daarom namen we contact op met Dr. Regine Heubaum van de KZ-Gedenkstätte Mittelbau-Dora. Zij toonde dat deze kaarten erg belangrijk waren, omdat ze een nauwkeurige schaaltekening bieden van een groot aantal van deze buitenkommando’s. Zo onder meer van

het Ellrich-Juliusshütte, waar op dat moment archeologische opzoekingen plaatsvonden. Ook andere, vaak bijna onbekende kommando's, zoals Sollstedt, Stempeda, B2 en B3 konden nu bestudeerd worden aan de hand van nauwkeurige kaarten.

Omwillen van het uitzonderlijke karakter van het materiaal, werd gekozen voor een digitalisering van het fonds. De kleine stukken werden in onze leeszaal ingescand door Regine Heubaum en Sabine Stein (Stiftung Gedenkstätten Buchenwald und Mittelbau-Dora). Omdat de grotere tekeningen een aparte behandeling vroegen, werd contact opgenomen met de Koninklijke Bibliotheek van België. Zij beschikken over aangepast materiaal waardoor de kaarten, soms tot anderhalve meter breed, in één keer ingescand konden worden. We willen hier dan ook graag dhr. Alain Goossens bedanken, die ons alle steun verleende.

Op deze manier zal het archief ook raadpleegbaar zijn voor onderzoekers in Duitsland. Tegelijk is het voortbestaan van de documenten gewaarborgd, omdat de originele stukken niet langer gemanipuleerd hoeven te worden.

⁵E. Klee, 'Das Personenlexikon zum Dritten Reich: Wer war was vor und nach 1945', Frankfurt am Main, 2007, p. 111.
⁶E. Kogon, 'Der SS-Staat. Das System der deutschen Konzentrationslager', Düsseldorf, 1946, 339 p.

Medewerking met de Joods Museum van België

Mevrouw Annie Sliwka werkt sinds april 2008 als vrijwilligster bij de dienst Archief en Documentatie. Gezien haar belangstelling voor de joodse kinderen die tijdens de oorlog ondergedoken leefden of die na de oorlog in tehuizen geplaatst werden, heeft ze zich gewijd aan de archiefcollecties van de tehuizen van de Aide aux Israélites Victimes de la Guerre (A.I.V.G.) Het gaat om de tehuizen van Bosvoorde, Marquain, Anderlecht, Ronquières, Wezembeek en Aische-en-Refail. Haar werk bestond erin de identificatiegegevens van de geplaatste kinderen in te voeren: de naam van het tehuis waar ze zich bevonden, de datum waarop ze er geplaatst werden en eventueel informatie over de deportatie van hun ouders.

Mevrouw Sliwka voert thans de gegevens in van de boekjes van het Joods Verdedigingscomité (JVC) die gecodeerde informatie bevatten over de tijdens de oorlog ondergedoken joodse kinderen en over de na de oorlog in tehuizen geplaatste kinderen. Dit werk zal in een volgend nummer van Archidoc News aan bod komen.

Dankzij mevrouw Anne Cherton, wetenschappelijk adviseur bij het Joods Museum van België, werd een samenwerking op touw gezet met het Museum, dat heel wat documenten over de plaatsing van joodse kinderen na de oorlog bezit, onder andere de collectie Marie Albert. Een gemeenschappelijke database werd gecreëerd waarin mevrouw Sliwka de gegevens van het Joods Museum van België toevoegt aan de gegevens van de Dienst Oorlogsslachtoffers. Deze database wordt thans bij de twee instellingen gecorrigeerd.

In het kader van dit project heeft mevrouw Cherton ons de toestemming gegeven de door het Museum bewaarde archieven over de telling en de deportatie van de joden van België, onder andere het Jodenregister, te raadplegen. Wij bedanken haar hartelijk voor haar vriendelijkheid en haar expertise.

Bezoek van de Dienst Archief en Documentatie aan het CARCoB

Onze bezoeken aan archiefbewaarders hebben tot doel een

samenwerking tussen de instellingen tot stand te brengen om onderzoekers beter te kunnen helpen en hen zo goed mogelijk te kunnen doorverwijzen bij hun opzoekingen. In het kader van deze bezoeken gingen de historici van de Dienst Archief en Documentatie naar het "Centre des Archives communistes en Belgique" (vzw) om een overzicht te krijgen van de documenten over de Tweede Wereldoorlog.

Wij hebben onder andere de krantencollecties van de sluikpers en van de Drapeau Rouge kunnen bekijken, de persoonlijke dossiers en onderzoeksdossiers van de Politieke Controlecommissie en de indrukwekkende bibliotheek.

Een Opmerkelijke figuur

Fonds privé

Marie Vandenberghé werd op 21 juli 1908 te Hassav-Yourte (Kaukasus) geboren als Marouschka Babechko. In 1927 kwam ze in België aan en in 1933 verwierf ze door haar huwelijk de Belgische nationaliteit. Op 1 november 1945 trad ze bij het Belgisch Commissariaat voor repatriëring in dienst als opzoekingsofficier en zendingshoofd te Berlijn. In februari 1947 werd ze tevens officieel verantwoordelijk voor het Rode Kruis van België voor de identificatie en de repatriëring van de lichamen van Belgen uit de Sovjetzone van Duitsland, in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. In juni 1947 kwam ze in dienst bij de afdeling "opzoekingen, documentatie en overlijden" van het Ministerie van Wederopbouw⁷ waar ze snel de functies van diensthoofd zendingen in het buitenland en van diensthoofd opzoekingen in België cumuleerde. In juli 1973 ging ze met pensioen en in december 1995 overleed ze op 88-jarige leeftijd.

Ze werkte onder andere mee aan de uitvoering van het statuut van politieke gevangenen. Nadat ze een plan voor de systematische opzoekingen uitgewerkte, wist ze een enorme hoeveelheid gerechtelijke en administratieve documentatie bijeen te brengen over onder meer de tewerkstelling.

⁷De opzoekingsofficieren van het Belgisch Commissariaat voor repatriëring werden op 1 april 1947 in het Ministerie van Wederopbouw opgenomen. Mevrouw Vandenberghé kwam daar later bij ingevolge haar opdracht in de Sovjetzone van Duitsland.

Regels voor de raadpleging van de persoonlijke dossiers (DDO en statuten) van de oorlogsslachtoffers

Rekening houdend met de bescherming van de persoonlijke levenssfeer kunnen de persoonlijke door de DG Oorlogsslachtoffers bewaarde dossiers (DDO en statuten) enkel geraadpleegd worden onder bepaalde hieronder opgesomde voorwaarden.

De volgende personen mogen de individuele dossiers raadplegen:

- de slachtoffers zelf
- indien het slachtoffer overleden is, de naaste familieleden van het slachtoffer: echtgenoot/echtgenote, kinderen en kleinkinderen
- de onderzoekers/studenten van een wetenschappelijke instelling (universiteit, museum, enz....) op voorwaarde dat een aanbevelingsbrief wordt voorgelegd en het doel van de opzoeking wordt toegelicht
- de verre familieleden, door middel van een toelating van het slachtoffer zelf of, indien het slachtoffer overleden is, van zijn/haar

- echtgenoot/echtgenote of van de kinderen van het slachtoffer
- de personen die een genealogische opzoeking doen, door middel van een toelating van het slachtoffer zelf of, indien het slachtoffer overleden is, van zijn/haar echtgenoot/echtgenote of van de kinderen van het slachtoffer en op voorwaarde dat het doel van de opzoeking wordt toegelicht
- de personen die een opzoeking doen in het kader van een lokale studie, door middel van een toelating van het slachtoffer zelf of, indien het slachtoffer overleden is, van zijn/haar echtgenoot/echtgenote of van de kinderen van het slachtoffer en op voorwaarde dat het doel van de opzoeking wordt toegelicht

Indien de persoon die een aanvraag doet voor het raadplegen van het (de) dossier(s) de vereiste toelating niet kan voorleggen, zal de DG Oorlogsslachtoffers hem per post of per mail informatie uit de individuele dossiers bezorgen, maar enkel voor overleden personen. De DG Oorlogsslachtoffers beslist zelf, in functie van de feitelijke omstandigheden, over het een samenvattend overzicht van het dossier al dan niet zal verzenden.

De DG Oorlogsslachtoffers behoudt zich tevens het recht voor de raadpleging van de dossiers te weigeren indien het doel van de opzoeking de persoonlijke levenssfeer van het slachtoffer schaadt.

Iedere persoon die niet aan deze voorwaarden voldoet, zal de toegang tot de dossiers geweigerd worden.

Op te merken valt dat de zogenaamde "algemene" documentatie voor iedereen toegankelijk is, op enkele zeldzame uitzonderingen na.

Recente aanwinsten

- ADMINISTRATION COMMUNALE HAM-SUR-HEURE – NALINNES, Devoir de mémoire! Statuts de reconnaissance nationale! - Ham-sur-Heure – Nalinnes: Administration communale de et à Ham-sur-Heure - Nalinnes, 2008.
- ARON Paul, Dictionnaire de la Seconde guerre mondiale [extraits]. - Bruxelles: André Versailles éditeur, 2008.
- BARANOWSKI Frank, Die verdrängte Vergangenheit: Rüstungsproduktion und Zwangsarbeit in Nordthüringen. - Duderstadt: Mecke Druck und Verlag, 2000.
- BENKOSKI Hubert, Une famille ordinaire... une famille juive ordinaire: Apelbaum-Grub, Benkoski-Lipszyc. - Bruxelles: [S.n.], 2008.
- BENOUDIZ Samy, Maurice Orcher: résistant et martyr (1919 - 1944) [Ressource électronique]. - [S.l.]: [S.n.], 2008. - Accès: World Wide Web. URL: <http://mauriceorcher.blogspot.com>. - Description d'après la consultation du 07/04/2009.
- BERNARDO Y GARCIA Luis Angel, Miranda de Ebro (Camp d'internement de). - In: Dictionnaire de la Seconde guerre mondiale en Belgique. - Bruxelles: André Versailles éditeur, 2008. - P. 263 - 264.
- BOUDIN Robert Hugh, Belgian Protestants in the KZ Mauthausen. - In: Amicale belge des Rescapés du Camp de concentration de Mauthausen.- 2009.
- CARDOSI Giuliana, CARDOSI Marisa, CARDOSI Gabriella, La giustizia negata, Clara Pirani, nostra madre, vittima delle leggi razziali: una testimonianza vissuta tra guerra e dopoguerra (Gallarate-Varese-Milano-Fossoli-Auschwitz) 1938 - 1953. - Varese: Edizioni Arterigere/Essezeta, 2005
- DAUE Jean-Pierre, Huguette et Léon: chronique d'un amour dramatique. - [S.l.]: Editions OBIDO, [2008].
- DE BACKER Henri, Paul Goffin: agent de renseignement et d'action. - [S.l.]: [S.n.], 2009.
- DECLERCQ Elle, Het Oostendse verzet in de nadagen van Wereldoorlog II: een lokale studie naar de rol van het verzet in het naoorlogse machtsvacuüm van de bevrijding tot de eerste naoorlogse gemeenteraadsverkiezing. - Universiteit Gent, 2008. - Licentieverhandeling.
- DE CRAENE Tim, Semper fidelis? De geschiedenis van de executieorden Rieme en Oostakker. - Universiteit Gent, 2008. - Masterscriptie.
- DELPLANCQ Thierry, Persécution sur les rives de l'Escaut: les juifs de Tournai face à la législation antisémite, 1940 - 1942. - In: Mémoires de la Société royale d'histoire et d'archéologie de Tournai. - Tome XII (2007), P. 231 - 252.
- DERSIN Jacky, Guerre 1940-1945: l'orphelinat Saint-Vincent à Strépy. - [S.l.]: Jacky Dersin, 2009.
- DESPIEGELAERE Tine, Belgische verzetsvrouwen in het concentratiekamp Ravensbrück tijdens de Tweede Wereldoorlog: verzet, gevangenschap en solidariteit. - Vrije Universiteit van Brussel (V.U.B.), 2007. - Eindverhandeling.
- DEVILLE Quentin, Contribution à l'histoire de la Résistance belge: le Mouvement

National Belge et son journal "La Voix des Belges", 1940-44. - Université Libre de Bruxelles (U.L.B.), 2007. - Mémoire de licence.

KZ-GEDENKSTÄTTE FLOSSENBURG, Konzentrationslager Flossenbürg 1938-1945: Katalog zur ständigen Ausstellung. - Flossenbürg: KZ-Gedenkstätte Flossenbürg, Stiftung Bayerische Gedenkstätten, 2008.

LARDIN Marcel, Discours prononcé sur le Monument de Nicolas Compère le 5 octobre 2008 à Anthisnes. - Fraternelle Royale de l'Armée Secrète du CT 9 (Seraing, Flémalle, Condroz et Hesbaye), 2009.

LARDIN Marcel, In Memoriam: Château de Fraiture-en-Condroz en 1944, Mme Marie Guissart née Marie Goffin. - Fraternelle Royale de l'Armée Secrète du CT 9 (Seraing, Flémalle, Condroz et Hesbaye), 2009.

LECLERCQ Danielle, STOUFFS Chantal, Être juif en Belgique pendant la guerre. Dossier enseignant. - Tilhange: Centre d'Autoformation et de Formation continuée (C.A.F.), 2008.

LEJEUNE Karl, Die Säuberung. Band 3: verdrängte Erinnerungen - 340 Zeitzeugen berichtet. - Büllingen: Lexis, 2008.

MACHTELD Venken, Gemengd huwen, nationaliteit en de verschillen voor mannen en vrouwen: Poolse oudgedienden en Ostarbeiterinnen in België tijdens de Koude Oorlog. - In: Tijdschrift voor Sociale en Economische Geschiedenis. - N°1 (janvier 2008 - 5e jaargang), P. 23 - 48.

MAGHREBI Sandra, Les assassinats de Julien Lahaut et André Cools: étude de cas. - Université Libre de Bruxelles (U.L.B.), 2007. - Mémoire de licence.

MEINEN Insa, Facing deportation: how jews were arrested in Belgium. - In: Yad Vashem Studies. - N°36/1 (2008), P. 39 - 72.

MEINEN Insa, Le XXle convoi: études biographiques (Première partie). - In: Les Cahiers de la Mémoire contemporaine = Bijdragen tot de eigentijdse Herinnering. - N°7 (2007), P. 57 - 109.

MINISTÈRE DE LA COMMUNAUTÉ FRANÇAISE WALLONIE-BRUXELLES, La chaussée romaine Bavaz-Tongres: Kéle bèle vôte !. - Bruxelles: Ministère de la Communauté française Wallonie-Bruxelles. Service général des Lettres et du Livre, 2009. -

NATIONAAL COMITÉ 4 EN 5 MEI, Beleidshandreiking beheer en behoud oorlogsmonumenten. - Amsterdam: Nationaal Comité 4 en 5 mei, 2008.

QUADFLIEG Peter, "Zwangssoldaten" und "Ons Jongen": Eupen-Malmedy und Luxemburg als Rekrutierungsgebiet der deutschen Wehrmacht im Zweiten Weltkrieg. - Aachen: Shaker Verlag, 2008.

ROLAND Nicolas, Le rapatriement des prisonniers de guerre belges libérés par l'Armée rouge en 1945 (1945 - 1952). - Université de Liège (Ulg), 2007. - Mémoire de fin d'études.

ROZENBLUM Thierry, Une cité si ardente: l'administration communale de Liège et la persécution des Juifs, 1940-1942. - In: Revue d'histoire de la Shoah. - N°179 (septembre/décembre 2003), P. 9 - 73.

VANDEBROEK Hannelore, Ongekend is onbemind: vrouwelijke weggevoerden voor de verplichte tewerkstelling in Duitsland (1942-1945) en de archieven van de Dienst voor de Oorlogsslachtoffers. - In: Cahiers d'Histoire du Temps Présent = Bijdragen tot de Eigentijdse Geschiedenis. - N°19 (mars 2008), P. 181 - 195.

VAN DE PUTTE Lancelot, Het verzet in Erpe-Mere tijdens de Tweede Wereldoorlog. - Universiteit Gent, 2008. - Licentieverhandeling.

VLEMINGCKX Koen, Henri Fuss (1882-1964): la sécurité sociale comme instrument de paix et de justice sociale. - In: Revue belge de sécurité sociale. - N°1 (2009).

WOLLHEIM COMMISSION OF THE GOETHE UNIVERSITY, Wollheim Memorial [Ressource électronique]. - Frankfurt am Main : [S.n.], 2008. - Accès: World Wide Web. URL: <http://www.wollheim-memorial.de/home/de>. - Description d'après la consultation du 07/04/2009.

Contact

FOD Sociale Zekerheid
Directie-generaal Oorlogsslachtoffers
Archief- en documentatiedienst
Luchtvaartsquare 31
1070 Brussel
Tel.: 02/528.91.59
Fax: 02/528.91.75

E-mail: archidoc@minsoc.fed.be
Website: <http://warvictims.fgov.be>

Hebben aan deze editie meegewerkt:

Gert De Prins, Marie Lejeune, Alexandra Matagne, Sylvie Vander Elst

Opmaak: Dienst Communicatie FOD Sociale Zekerheid

Vertaalingsdienst: Christian Huts, Cindy Jossa

Verantwoordelijke uitgever
Claire Barette - juli 2009